

Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2021

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Päiväys:	19.5.2022
Asianumero:	6500/00.01.02.00.01/2021
	Ruokavirasto
Linja, osasto ja/tai yksikkö:	Eläinten hyvinvoinnin ja tunnistamisen yksikkö
Hyväksyjä:	Jaana Mikkola
Laatija/laatijat:	Taina Mikkonen, Sari Salminen, Helena Hepola ja Sanna Varjus
Lisätietoja:	

SISÄLLYSLUETTELO

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA	3
2 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN	4
3 TOIMINNAN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS.....	10
3.1 Todetut puutteet ja niiden yleisyys.....	10
3.2 Puutteiden analyysi.....	12
4 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE	19
5 ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET	19
5.1 Toimijoiden säädöstentuntemuksen varmistaminen	19
5.2 Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet.....	20
6 VALVONNAN RESURSSIT	21
7 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN	22

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA

Yksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan yhteiskunnallista vaikuttavuutta koskevista strategisista tavoitteista on vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyyn paraneminen. Ruokaviraston vaikuttavuuspäämäärä tukee tämän tavoitteen saavuttamista varmistamalla osaltaan, että eläimet ovat terveitä ja että eläinten hyvinvointi paranee. Tavoitteen toteutumista seurataan tunnusluvuilla: eläinten hyvinvoinnin osalta vaatimukset täyttävien pitopaikkojen osuus tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa tulisi olla vähintään 85 %. Ruokavirasto myös seuraa oman strategiansa mukaisesti toiminnan tehokkuutta ja laatua seuraamalla muun muassa tuotantoeläintilojen otantavalvontojen ja eläinkuljetusten valvontasuunnitelmien toteutumisastetta.

Eläinsuojeluvalvonnalle asetetut määrälliset tavoitteet saavutettiin. Otantaan perustuvista tuotantoeläintilojen eläinsuojelutarkastuksista toteutui 100 %, joten aluehallintovirastot pääsivät täysin niille asetettuihin tavoitteisiin. Otantatarkastuksia ei ole laajennettu kattamaan uusia tuotantoeläinlajeja vuoden 2008 jälkeen, johtuen lähinnä aluehallintovirastojen valvontaresurssitilanteesta. Kaupallisia eläinkuljetuksia tarkastettiin hieman edellisvuotta vähemmän ja tavoitteesta jäätin selvästi (toteuma 60 %). Aluehallintovirastojen eläinkuljetusten tarkastusmäärätavoitteita vähennettiin ja lähes kaikki aluehallintovirastot pääsivät tavoitteeseensa tai ylittivät sen, mutta teurastamoissa tehtävien eläinkuljetustarkastusten määrissä jäätin tavoitteesta selkeästi. Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia tehtiin 5828 eli hieman vähemmän kuin kuutena edellisenä vuonna, jolloin määrä ylitti 6000 tarkastuskäynnin rajan. Kuten edellisenäkin vuonna, suurin osa tarkastuksista kohdistui lemmikkieläinten pitoon.

Tuotantoeläintilojen otantavalvonnoissa valvontaa on vuodesta 2017 lähtien kohdistettu painotetusti tietyn eläinlajin pidon valvontaan. Käytännössä painotetun eläinlajin tiloja valvotaan kyseisenä vuonna aiempaa enemmän. Vuonna 2021 valvonnan kohdennuksesta luovuttiin koronatilanteen takia.

Koko maan osalta tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa havaittujen laiminlyöntien määrä (25 %) on hieman pienempi kuin edellisvuonna (27 %). Tavoitetta vaatimukset täyttävien tuotantoeläintilojen otantatarkastuskohteiden määrästä (85 %) ei siis edelleenkään saavutettu. Tarkastustuloksissa oli eläinlajikohtaisia eroja. Sellaisia laiminlyöntejä, joissa piti ryhtyä eläinsuojelulain mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi, ei havaittu.

Kaupallisten eläinkuljetusten valvonnassa tavoitteena on, että vähintään 90 % tarkastetuista eläinkuljetuksista täyttää vaatimukset. Vuonna 2021 tavoitteeseen päästiin ja laiminlyöntejä havaittiin 8 %:ssa tarkastetuista kuljetuksista.

Epäilyyn perustuvien tarkastusten tulokset noudattavat aikaisempien vuosien linjaa. Noin 29 % kaikista käynneistä havaittiin epäkohtia, joiden vuoksi eläinten omistajalle tai haltijalle annettiin joko määräys korjata puutteet määräajassa tai kielto jatkaa eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä. 9 % käynneistä havaittiin vakavia laiminlyöntejä, ja viranomaiset ryhtyivät kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Teurastamoiden eläinsuojelullisen tilanteen varmistamiseksi tavoitteena on, että jokaisessa teurastamossa tehdään päivittäisvalvonnan lisäksi teurastamon kaikki eläviin eläimiin kohdistuvat toiminnot kattava dokumentoitu eläinsuojelutarkastus vähintään kerran vuodessa. Valvontatavoitteeseen ei kaikilta osin päästy. Kohdennetumpia tarkastuksia tehdään kuitenkin aina tarpeen mukaan. Teurastamoita valvovia viranomaisia ohjattiin ja koulutettiin edelleen aktiivisesti. Painopisteenä oli erityisesti uusien tarkastuseläinlääkärien perehdytys eläinten hyvinvoinnin valvontaan teurastamolla ja teuraseläinkuljetuksissa.

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan painotettua otantaa kehitettiin edelleen ja siinä hyödynnettiin monia erilaisia potentiaalisia riskitekijöitä. Tavoitteena on kehittää menetelmiä ja yhteistyömuotoja, joilla eläinten hyvinvoinnin ongelmat voidaan tunnistaa nykyistä aikaisemmin ja valvontaa painottaa riskikohteisiin. Valittujen painotusten vaikutusten ja toimivuuden arviointi valvonnassa on jatkuva prosessi, jolloin tehokkaimmiksi osoittautuneiden riskitekijöiden käyttöä voidaan hyödyntää tulevaisuudessa. Tuotantoeläintilojen otantatarkastusten tunnuslukutavoitteiden seurannassa ja tulkinnassa tulee huomioida tavoitteiden osittainen ristiriita, sillä mitä paremmin valvonta kohdentuu riskitiloille, sitä todennäköisemmin myös laiminlyöntejä löytyy.

Keskushallinnon ja alueellisen hallinnon välistä tiivistä yhteistyötä jatkettiin edelleen muun muassa koulutuksen, yhteisten linjauskeskustelujen ja tehokkaan tiedonvälityksen avulla. Valvonnan yhdenmukaisuutta edistettiin valvontaohjeita kehittämällä, tiedottamalla ja kouluttamalla. Usean aluehallintoviraston alueella panostettiin myös eri viranomaisten väliseen alueelliseen yhteistyöhön. Vaikka vaativien ja kiireellisten eläinsuojelutapausten priorisointi sekä uusien valvontaeläinlääkärien tukeminen ovat edelleen työllistäneet läänineläinlääkäreitä, toiminta on samalla parantanut valvonnan vaikuttavuutta ja laatua.

Kokonaisarviona voidaan todeta, että eläinsuojeluvalvonta on kaikista haasteista huolimatta ollut tehokasta ja vaikuttavaa ja varmistanut siten omalta osaltaan eläinten hyvinvointia maassamme.

2 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN

Eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön noudattamisen valvomiseksi sekä tuotantoeläintiloille että eläinten kuljetuksiin tehdään suunnitelmallisia tarkastuksia. Maatilojen valvonnat tehdään otantaan perustuen. Eläinkuljetuksia tarkastetaan sekä eläinten lastaus- ja purkupaikoilla että maanteillä. Eläinten hyvinvointia valvotaan myös osana täydentäviä ehtoja, joiden vaatimusten noudattaminen on tiettyjen maataloustukien ehtona.

Otantaan perustuvien tarkastusten osuus muodostaa kuitenkin vain osan eläinsuojeluvalvonnan kokonaisuudesta. Luvan- ja ilmoituksenvaraisia kohteita sekä teurastamoita valvotaan säännöllisesti. Lisäksi eläinsuojeluviranomaiset tekevät tarkastuksen aina, kun on syytä epäillä, että eläimiä on kohdeltu säännösten vastaisesti.

Valvontatuloksia seurataan pääasiassa koko maan tasolla, mutta myös tulosten alueellinen jakautuminen aluehallintovirastojen toimipisteiden välillä selvitetään. Erityisesti kiinnitetään huomiota suunnitellun valvonnan toteutumaprosenttiin sekä

havaittujen säännöstenvastaisuuksien ja niiden johdosta suoritettujen toimenpiteiden suhteeseen.

Tuotantoeläintilojen otantatarkastukset

Otantatarkastuksen kohteet valitaan sekä satunnaisotannalla (20-100 %) että kohdennetusti (0-80 %) ilman epäilyä eläinsuojelusäännösten rikkomisista. Valvonnan sekä sen riskiperusteisuuden tehostamisen ja kehittämisen vuoksi tuotantoeläintilojen otantavalvonnassa on painotettu vuodesta 2017 alkaen vuosittain tiettyä eläinlajia. Tällöin tämän eläinlajin tiloja valvotaan kyseisenä vuonna aiempaa enemmän ja myös kohdennukset vaihtelevat vuosittain eläinlajin mukaan. Kokonaisvalvontamäärä ei kuitenkaan juurikaan kasva, sillä vastaavasti muita tuotantoeläinlajeja valvotaan määrällisesti vähemmän. Koronapandemia vaikutti vuoden 2021 valvontamääriin ja valvonnan toteuttamiseen, minkä vuoksi eläinlajikohdennusta ei poikkeuksellisesti toteutettu.

Edellisten vuosien valvontojen ja niiden analysoinnin tuloksia hyödynnettiin myös vuoden 2021 otannoissa. Painotetussa otannassa huomioitiin muun muassa tilan aiempi valvontahistoria, korvamerkkitilaukset, puutteet merkinnässä ja rekisteröinnissä sekä eläinilmoituksissa, tilan eläinmäärä, kadonneet ja tilalla teurastetut eläimet sekä eläinten hyvinvointikorvauksen hakeminen. Painotukset ja niiden toimivuus vaihtelevat eläinlajeittain, sillä kaikista eläinlajeista ei ole saatavilla riskinarvioitiin soveltuvaa rekisteritietoa. Noin puolet painotetuista tiloista valitaan täydentävien ehtojen painotuksilla, jotka eivät ole suoraan eläinten hyvinvointiin liittyviä tekijöitä.

Valvottavien tilojen lukumäärät on päätetty kansallisesti. Vaikka komissio ei ole esittänyt vaatimuksia valvontamäärästä, otannan tulee kuitenkin olla edustava. Vuosittaiset otantamäärät ovat vaihdelleet. Vuonna 2021 tarkastettavaksi valittiin noin 5 % lammastiloista, joilla on vähintään 20 eläintä, 2 % kaikista turkistiloista, 3 % sikatiloista, 7 % broileritiloista sekä 2 % nautatiloista, joilla on vähintään 10 nautaa.

Tarkastettavaksi määrättiin yhteensä 257 tuotantoeläintilaa. Tarkastuksista toteutui 255 eli 100 % (Taulukko 1). Tarkastetuiksi lasketaan myös tilat, joilla ei tarkastushetkellä ole eläimiä (20). Tiloista kahta ei valvottu (esim. lopettaneet toimintansa), mutta ne on kuitenkin huomioitu määritettäessä tarkastusten toteumaprosenttia. Kaikki aluehallintovirastot pääsivät annettuun määrälliseen tavoitteeseen, jota koronapandemian vuoksi oli pienennetty tavanomaisesta.

Taulukko 1. Tuotantoeläintiloilla tehtävien otantaan perustuvien eläinsuojelutarkastusten lukumäärät eläinlajeittain vuonna 2021

Eläinlaji	Määrätyt tarkastukset, kpl	Toteutuneet tarkastukset, kpl*	Toteumaprosentti*
Naudat	159	159	100
Lampaat	40	40	100
Turkiseläimet	10	9 ⁽¹⁾	100
Siat	28	28	100
Munivat kanat	6	5 ⁽²⁾	100
Broilerit	14	14	100
Yhteensä	257	255	100

* Huomioitu myös tilat, joilla ei tarkastushetkellä eläimiä tai joita ei voida valvoa ^(1, 2).

Eläinkuljetusten tarkastukset

Eläinkuljetusasetus edellyttää, että viranomaiset tarkastavat vuosittain riittävän määrän kaupallisia eläinkuljetuksia. Vuonna 2021 läänineläinlääkäreiden tarkastustavoite perustui aluehallintoviraston alueella myönnettyjen eläinkuljettajalupien lukumäärään, jolloin tarkastustavoite on suhteutettu alueella toimivien eläinkuljettajien määrään. Läänineläinlääkärit on määrätty tarkastamaan vähintään niin monta eläinkuljetusta, mikä vastaa 15 %:a aluehallintoviraston alueella myönnettyjen eläinkuljettajalupien määrää. Läänineläinlääkäreiden tavoitteena oli tarkastaa koko maassa vähintään 72 eläinkuljetusta.

Teurastamoilla kunkin tarkastuseläinlääkäriin tavoitteeksi on määrätty tehdä vähintään 11 eläinkuljetustarkastusta vuosittain, poikkeuksena pienteurastamot, joissa riittää yksi tarkastus pienteurastamo kohden. Lisäksi Lapin aluehallintoviraston alueella oli tavoitteena tarkastaa vähintään 12 porokuljetusta teurastamolla.

Kaupallisten eläinkuljetusten tarkastustavoite vuonna 2021 oli yhteensä noin 640 tarkastusta. Tarkastuksia tehtiin 383 kpl (2020 432 kpl), joten tarkastusten määrä laski edellisestä kahdesta vuodesta. Tavoitteesta jäätii selvästi ja toteutuma oli noin 60 %.

Aikaisempien vuosien tapaan suurimman osan tarkastuksista (304 kpl) tekivät tarkastuseläinlääkärit teurastamoissa kuljetusten purkamisen yhteydessä. Lisäksi läänineläinlääkärit ja kunnaneläinlääkärit tarkastivat kuljetuksia tien päällä (44 kpl) ja lähtöpaikoissa (12 kpl) ja muissa määräpaikoissa (18 kpl). Yhdessä aluehallintovirastossa läänineläinlääkäri teki asiakirjatarkastuksia kuljetusten jälkeen (5 kpl). Suurin osa tarkastuksista kohdistui nauta-, sika- ja siipikarjakuljetuksiin, lisäksi tarkastettiin hevos-, poro- ja lammaskuljetuksia. Yli kahdeksan tuntia kestäviä kuljetuksia tarkastettiin 17 kpl.

Läänineläinlääkäreiden tekemien tarkastusten oli samaa tasoa aiempien vuosien kanssa (2021 72 kpl, 2020 83 kpl). Tarkastusmäärissä oli edelleen alueellisia eroja. Etelä-Suomen aluehallintovirasto jäi tavoitteestaan vain yhden tarkastuksen päähän (2021 22 tarkastusta) ja Itä-Suomen, Lounais-Suomen ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastot ylittivät tavoitteensa, mutta Lapin aluehallintovirasto ei tehnyt itse yhtään tarkastusta. Tarkastuseläinlääkärien tekemien tarkastusten lukumäärä laski kolmen vuoden takaiselle tasolle (345 2020, 348 2019, 312 2018 ja 280 2017). Lapin aluehallintoviraston alueelle asetettu tavoite tarkastaa vähintään 12 porokuljetusta teurastamolla ei toteutunut, vaan tarkastuksia tehtiin 7, mutta niiden lisäksi tarkastettiin seitsemän porokuljetusta niiden lähtöpaikassa.

Kaupallisten kuljetusten eläinsuojelutarkastuksia kohdennetaan edellisen vuoden valvontatulosten perusteella tietyntyyppisiin kuljetuksiin etenkin, jos niissä on havaittu epäkohtia. Tarkastuksia yritetään myös suunnata kuljetuksiin, joiden kokemuksen perusteella arvioidaan mahdollisesti aiheuttavan riskin eläinten hyvinvoinnille. Lisäksi tarkastuksia kohdennetaan mahdollisuuksien mukaan sellaisiin kuljetustyyppisiin, joihin tarkastukset eivät ole aiemmin kohdentuneet, jotta saataisiin viitteitä siitä, millaisissa kuljetuksissa eläinten hyvinvointi vaarantuu. Läänineläinlääkäreitä pyydettiin tekemään tarkastuksia maantiekuljetusten aikana ja kuljetusten lähtöpaikoissa. Tarkastuksia pyydettiin kohdentamaan edellisten vuosien tapaan hevosten ja välityseläinten kuljetuksiin.

Suurin osa (60 %) läänineläinlääkäreiden tekemistä tarkastuksista tehtiin maantiekuljetusten aikana. Lähtöpaikoissa (7 % 2021, 25 % 2020, 16 % 2019) tehtävien tarkastusten määrät olivat laskeneet ja määräpaikoissa (25 % 2021, 26 % 2020, 23 % 2019) tehtävien tarkastusten määrät pysyneet ennallaan.

Eläinkuljetusasetuksen edellyttämien tarkastusten lisäksi eläinkuljetuksia tarkastetaan muulloinkin ilman epäilyä säädösten rikkomisesta. Näitä tarkastuksia tekevät tarkastuseläinlääkärit teurastamoissa ja poliisit normaalin liikennevalvonnan yhteydessä. Myös rajaeläinlääkäreillä ja Tullilla on oikeus tarkastaa eläinkuljetus ilman epäilyä omalla toimialueellaan. Lisäksi aluehallintovirastoilla ja kunnaneläinlääkäreillä on toimialueellaan oikeus tarkastaa eläinkuljetus silloin, kun epäillään, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisesti. Ruokavirastolla ei tällä hetkellä ole tilastotietoa epäilyn perusteella tehdyistä eikä ilman epäilyä tehdyistä muista eläinkuljetustarkastuksista.

Epäilyyn perustuvat tarkastukset

Epäilyyn perustuvia tarkastuskäyntejä raportoitiin yhteensä 5828 kpl, mikä on 218 käyntiä vähemmän kuin edellisenä vuonna. 23 % näistä käynneistä oli aiemmin tarkastettuun kohteeseen tehtyjä uusintatarkastuksia, joiden tarkoituksena oli varmistaa, että annettuja määräyksiä on noudatettu. Lisääntyneeseen tarkastusten määrään on 2010-luvun alusta lähtien vaikuttanut valtion varoin kuntiin tai kuntayhtymiin perustettujen, valvontaan keskittyvien virkaeläinlääkärien virkojen täyttäminen. Lisääntyneet valvontaresurssit on kunnissa edelleen suunnattu epäilyyn perustuvien kohteiden valvontaan. Lisäksi läänineläinlääkärit ovat tehneet erityisesti vaativimpia epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia.

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia suorittavat eläinsuojeluviranomaisten lisäksi tai apuna myös aluehallintovirastojen valtuuttamat eläinsuojeluvalvojat. Uusia eläinsuojeluvalvojia valtuutettiin viimeksi marraskuussa 2018 järjestetyn kurssin jälkeen. Valtuutettuja eläinsuojeluvalvojia on aluehallintovirastoissa yhteensä 11 henkilöä. Eläinsuojeluvalvojat suorittavat tarkastuksia pääosin yhdessä virkaeläinlääkäriin tai poliisiin kanssa. Eläinsuojeluvalvojien yksin tekemistä tarkastuskäyntien määristä vuonna 2021 ei ole tietoa saatavilla. Aluehallintovirastoilla ei ole tilastotietoa poliisin ja terveystarkastajien yksinään suorittamista tarkastuksista. Suuri osa terveystarkastajien eläinsuojelukäynneistä tehdään yhdessä kunnaneläinlääkäriin kanssa, jolloin ne raportoidaan virkaeläinlääkäriin tekeminä tarkastuksina.

Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta

Eläimiä saadaan pitää näytteillä eläintarhassa, pysyvässä ja kiertävässä eläinnäyttelyssä sekä käyttää sirkuksessa vain aluehallintoviraston luvalla. Lupa voidaan tarvittaessa peruuttaa. Aluehallintoviraston on tarkastettava kohteet ennen toiminnan aloittamista ja ennen luvan peruuttamista tai muuta luvan sisältöä merkittävästi muuttavan tai luvan voimassaoloaikaa koskevan asian ratkaisemista. Aluehallintoviraston on myös valvottava lupaehtojen noudattamista säännöllisin tarkastuksin.

Eläinsuojelulain mukaan ammattimaisesta tai muutoin laajamittaisesta seura- ja harrastuseläinten pidosta sekä luonnonvaraisten nisäkkäiden ja lintujen tuotantotarhouksesta ja riistanhoidollisesta tarhouksesta on tehtävä kirjallinen ilmoitus aluehallintovirastoon.

Vuonna 2021 luvanvaraisia pitopaikkoja oli aluehallintovirastojen raportoinnin mukaan 119 ja ilmoituksenvaraisia pitopaikkoja 3815. Yhteensä näihin kohteisiin tehtiin 336 (9 %) tarkastusta, joista 57:ssä (17 %) havaittiin laiminlyöntejä (2020 12 %). Eläinsuojelulain mukaisiin kiiretoimenpiteisiin ryhdyttiin neljässä pitopaikassa (2020 4 pitopaikkaa).

Teurastamojen eläinsuojeluvalvonta

Vuonna 2015 laaditun teurastamovalvonnan toimenpidesuunnitelman mukaisesti teurastamoiden tarkastuseläinlääkäreiden on tullut suorittaa jokapäiväisen valvontatehtävänsä lisäksi erillinen, kaikki eläviin eläimiin liittyvät toiminnot kattava dokumentoitu eläinsuojelutarkastus vähintään kerran vuodessa. Sen lisäksi pienempiä kokonaisuuksia koskevia dokumentoituja tarkastuksia tulisi tehdä säännöllisesti. Lainsäädännön noudattamisen varmistamisen lisäksi näiden erikseen dokumentoitujen teurastamotarkastusten tavoitteena on kerätä mahdollisimman yhtenäistä tietoa teurastamoiden eläinsuojeluvalvonnasta. Tuloksia käydään läpi läänineläinlääkäreiden ja tarkastuseläinlääkäreiden koulutuspäivillä. Lisäksi tuloksia käytetään hyväksi valvonnan ohjauksen parantamisessa.

Valvontatavoitteeseen ei kaikilta osin päästy. 15 isosta teurastamosta kaikissa tehtiin vuoden aikana vähintään yksi kirjattu, kaikki toimet kattava eläinsuojelutarkastus. Pienteurastamojen osalta tarkastus tehtiin 21 laitoksessa, ja tarkastamatta jäi 23. Yhteensä dokumentoitiin 37 tarkastusta 36 eri teurastamoon.

Epäkohtia havaittiin kahdeksassa teurastamossa (3 isoa ja 5 pientä), joista kahdessa laitokselle annettiin eläinsuojelulain mukainen määräys täyttää velvollisuutensa annetussa määräajassa. Muiden osalta toimenpiteet olivat jo käynnissä, tai asiaa vietiin eteenpäin neuvonnallisoin keinoin. Edellisten vuosien tapaan teurastamojen tarkastuksilla havaituista epäkohdista suurin osa johtui laitoksen puutteellisesta omavalvontamenettelystä. Yleisimmät epäkohdat olivat tainnutusvälineiden huoltokirjanpidon laiminlyönti ja säilytystilojen puutteelliset karsinamerkinnot. Saapuvien teuraskuljetusten tarkastamiseen tai yön yli säilytettävien eläinten kuivutukseen, ruokintaan tai lypsyyden liittyvät toimintatavat olivat edelleen puutteelliset muutamassa teurastamossa. Kahdessa teurastamossa työskenteli henkilö, jolla ei ollut voimassa olevaa kelpoisuustodistusta. Yksittäisiä laiminlyöntejä havaittiin myös teurastamojen suorittamissa tainnutuksen onnistumista koskevissa otostarkastuksissa, jotka oli joissain tapauksissa joko suunniteltu, toteutettu tai kirjattu vajavaisesti.

Vuonna 2021 toiminnassa oli 59 teurastamoa, joista osassa toimintaa oli vain lyhyen ajan tai yksittäisiä päiviä vuodesta. Näistä 50 teurastamoa on ollut toiminnassa koko edeltävän kuuden vuoden ajan (2016–2021). Tänä aikana toiminnassa olleista teurastamoista 96 %:ssa on tehty dokumentoitu, kaikki eläviin eläimiin kohdistuvat toimet kattava eläinsuojelutarkastus vähintään kerran, ja 18 %:ssa kaikkina kuutena vuotena. Kahteen (4 %) toiminnassa olleista teurastamoista ei ole tehty kuuden vuoden aikana yhtään kirjattua tarkastusta. Näidenkin teurastamojen teurastustoiminta on virkaeläinlääkärin valvonnassa, mutta valvonnan dokumentointi on ollut puutteellista. Teurastamot, joissa ei tehty yhtään dokumentoitua tarkastusta kuuden vuoden aikana, ovat pieniä, vai osan aikaa vuodesta toimivia teurastamoja.

Aluehallintovirastojen alueelliset valvontahankkeet

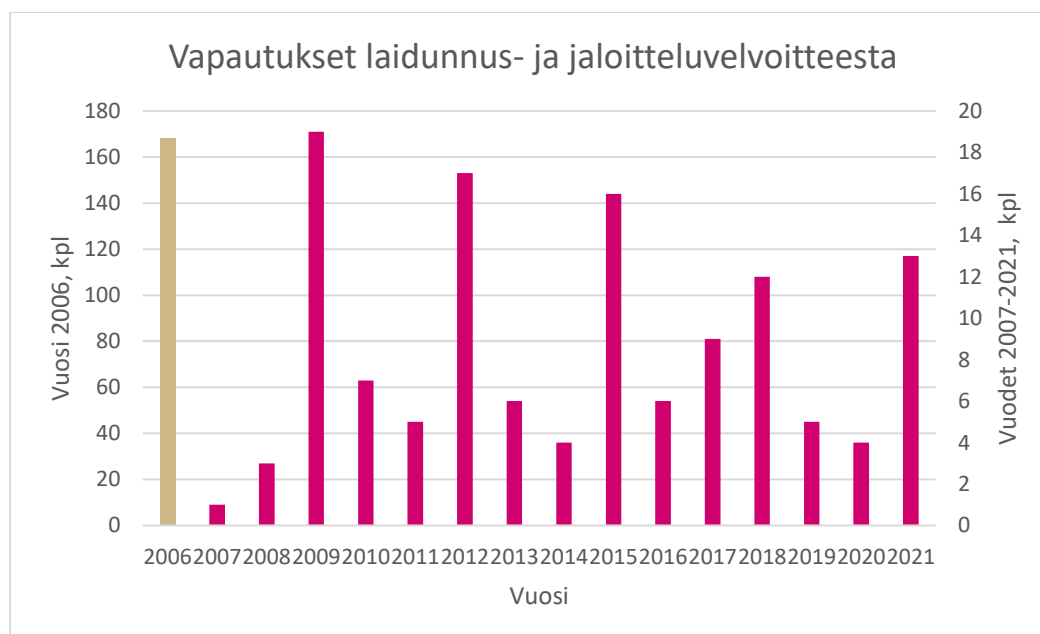
Elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman osana olevan Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) mukaisesti aluehallintovirasto voi valita edellisten vuosien valvonnan tulosten perusteella myös alueellisen valvonnan painopisteen, johon tarkastuksia suunnataan. Tarvittaessa alueen kuntien valvontaeläinlääkärit osallistuvat valvonnan toteutukseen.

Vuosina 2020-2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston toteutti nautojen hyvinvoinnin projektin, jossa valvonnan painopisteenä oli valvonnan kannalta tuntemattomat nautatilat. Lisäksi Pohjois-Suomen ja Lapin aluehallintovirasto laativat yhteistyössä erilliset kyselyt kunnaneläinlääkäreille sekä toimijoille, joilla on ympärivuotisesti ulkona pidettäviä koiria. Webropol-kyselyn analysointi tehdään vuoden 2022 aikana.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston kilpahevosten suuvaurioprojektissa tarkastettiin hevosia ravi- ja kenttäratsastuskilpailuissa. Käynneillä tutkittiin satunnaisotannalla kilpailuun osallistuneiden hevosten suun terveydentilaa erityisesti kuolainten vaikutusalueelta kilpailutapahtuman jälkeen.

Vapautukset laidunnus- ja jaloitteluvälvoitteesta

Alla olevassa kaaviossa on kuvattuna aluehallintovirastoista saatujen tietojen mukaiset vapautukset laidunnus- ja jaloitteluvälvoitteesta, joka koskee kytkettyinä pidettäviä lypsylehmiä ja pääasiassa maidontuotantoa varten kasvatettavia hiehoja. Vapautus myönnetään enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Vapautuksia myönnettiin eniten vuonna 2006, jolloin säännös tuli voimaan. Suurin osa myönteisistä päätöksistä annettiin tuolloin tiloille, jotka olivat luopumassa jaloitteluvaatimuksen kohteena olevien nautojen pidosta. Luopumista oli mahdollista pitää perusteena, jos hakija luopui näiden tuotantoeläinten pidosta vuoden 2007 loppuun mennessä.

3 TOIMINNAN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS

3.1 Todetut puutteet ja niiden yleisyys

Eläinsuojelutarkastuksessa voidaan tarkastetun asian todeta olevan 1) kunnossa, 2) kunnossa, mutta toimijan tarvitsevan neuvoja tai 3) tarkastuksessa todetaan eläinsuojelusäädöksiä rikotun.

Eläinten pitopaikoissa eläimen omistajalle tai haltijalle annettavilla neuvoilla pyritään edistämään eläimen hyvinvointia ja vaikuttamaan siihen, että tarkastuksessa ilmenneet lievät eläinsuojelulliset epäkohdat korjataan. Jos eläinsuojelutarkastuksessa havaitaan, että eläinsuojelusäädöksiä on rikottu, eläinsuojeluviranomainen antaa eläimen omistajalle tai haltijalle kiellon jatkaa säännöstenvastaista toimintaa tai määräyksen laittaa eläimen pitopaikka, olosuhteet, hoito ja käsittely lain edellyttämälle vähimmäistasolle. Tarvittaessa aluehallintovirasto voi tehostaa annettua päätöstä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, viranomainen voi tarkastuskäynnillään ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Lemmikkieläinten vakavissa laiminlyöntitapauksissa päädytään useimmiten eläinten kiireelliseen haltuunottoon. Tuotantoeläimille järjestetään ensiapuna ruokaa ja juomaa sekä hoitaja paikan päälle, tai vaihtoehtoisesti järjestetään hoitoa muualla. Mikäli eläinten hoito ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, ne voidaan myydä, teurastaa tai lopettaa.

Tuotantoeläimille tehdyissä otantatarkastuksissa eläinsuojeluvaatimuksia ei noudatettu 25 %:lla tiloista (59/235) (Taulukko 2). Kiireellisiin toimenpiteisiin johtavia laiminlyöntejä ei havaittu.

Taulukko 2. Otantaan perustuvat tuotantoeläintilojen eläinsuojelutarkastukset ja niiden perusteella suoritettavat toimenpiteet vuonna 2021

Eläinlaji	Tarkastusten määrä*	Laiminlyöntien määrä		Toimenpiteiden määrä		Kiireellisten toimenpiteiden määrä	
	kpl	kpl	% tarkastuksista	kpl	% laiminlyönneistä	kpl	% laiminlyönneistä
Naudat	156	44	28	32	73	0	0
Lampaat	36	7	19	3	43	0	0
Turkis-eläimet	4	2	50	0	0	0	0
Siat	24	4	17	1	25	0	0
Munivat kanat	3	1	33	0	0	0	0
Broilerit	12	1	8	1	100	0	0
Yhteensä	235	59	25	37	63	0	0

* Tarkastetut tilat, joilla oli tarkastushetkellä eläimiä

Eläinkuljetuksissa viranomaisen ryhtyy eläinkuljetusasetuksen ja eläinkuljetuslain mukaisiin toimenpiteisiin, jos hän havaitsee eläinkuljetuksessa säännöstenvastaista toimintaa. Viranomaisen voi määrätä eläinkuljettajan korjaamaan havaitut rikkomukset. Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, viranomaisen voi muun muassa määrätä välittömästi eläimet palautettavaksi suorinta tietä lähtöpaikkaan tai kuljetettavaksi suorinta tietä määräpaikkaan tai kuljetusvälineen korjattavaksi tilapäisesti siten, että eläinten välitön vahingoittumisen vaara estetään. Jos eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi ei ole muita keinoja, valvontaviranomaisen on huolehdittava, että ne lopetetaan.

Viranomaiset tarkastivat 383 kaupallista eläinkuljetusta ja havaitsivat säädösten vastaista toimintaa yhteensä 31 kuljetuksessa eli noin 8 %:ssa. Kaiken kaikkiaan tarkastuksissa todettiin 49 laiminlyöntiä, sillä osassa kuljetuksista havaittiin useita epäkohtia samalla kertaa. Viranomaiset ryhtyivät hallinnollisiin toimenpiteisiin 4 kuljetuksessa eli noin 1 %:ssa tarkastetuista kuljetuksista (Taulukko 3). Tietojärjestelmän lukituksen aikaan oli lisäksi 10 tarkastusta, joissa hallintomenettely oli aloitettu, mutta kuuleminen oli kesken. Välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi ei jouduttu ryhtymään kertaakaan.

Taulukko 3. Eläinkuljetustarkastukset ja niissä tehdyt viranomaistoimenpiteet 2021

	Tarkastusten määrä		Laiminlyöntien määrä		Toimenpiteiden määrä*	
	kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista
Yhteensä	383		31	8	4	1

* eläinkuljetusasetuksen 23 ja 26 artiklan sekä eläinkuljetuslain 37 §:n mukaiset toimenpiteet

Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten yhteydessä annettiin kieltoja tai määräyksiä 1721 kohteessa (Taulukko 4). Vajaa 500 näistä kielloista tai määräyksistä annettiin uusintatarkastuksen yhteydessä, mikä tarkoittaa, että aiemmalla tarkastuksella annettuja kieltoja tai määräyksiä ei ollut noudatettu, tai kohteessa oli uusintatarkastuksella paljastunut uusia puutteita. 98 uusintatarkastusta päättyi kiireellisiin toimenpiteisiin ryhtymiseen. Niin kiireellisten kuin muidenkin toimenpiteiden %-osuus tarkastuksista oli sama kuin edellisenä vuonna. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna on havaittavissa, että viranomaistoimenpiteisiin johtaneiden tarkastusten osuus on pienentynyt. Kun vuosina 2009-2010 lähes joka toinen tarkastuskäynti johti viranomaistoimenpiteisiin, on tällä hetkellä viranomaistoimenpiteisiin päätyneiden tarkastuskäyntien osuus kaikista tarkastuskäynneistä alle 40 %. Merkille pantavaa on kuitenkin, että samaan aikaan kiireellisten toimenpiteiden osuus kaikista viranomaistoimenpiteistä on kasvanut. Vuonna 2010 14 prosenttia kaikista toimenpiteistä oli kiireellisiä, kun vuonna 2019 osuus oli 25 prosenttia ja vuonna 2021 23 %. Vastaavasti kieltojen ja määräysten osuus on samalla ajanjaksolla pienentynyt 86 prosentista 77 prosenttiin. Lemmikkieläimiin kohdistuneiden tarkastusten määrän kasvu selittää kiireellisten tapausten määrän kasvun.

Taulukko 4. Epäilyyn perustuvat tarkastukset ja niiden perusteella tehdyt toimenpiteet 2021

	Tarkastusten määrä		Kiellot ja määräykset		Kiireelliset toimenpiteet	
	kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista
Yhteensä	5828		1721	29,5	527	9

Eläinlajeittain raportoituna kieltoja tai määräyksiä annettiin tarkastusten määrään suhteutettuna tuotantoeläimillä hieman useammin kuin lemmikkikohteissa. Lukumäärällisesti tarkasteltuna kieltoja ja määräyksiä annettiin kuitenkin enemmän

lemmikkieläin kohteissa, johtuen lemmikkieläin kohteiden suuremmasta tarkastusmäärästä. Kiireellisiin toimenpiteisiin ryhdyttiin lemmikkieläin kohteissa sekä lukumäärällisesti että prosentuaalisesti tarkasteltuna huomattavasti useammin kuin tuotantoeläintarkastuksilla (Taulukko 5.) Eläinlajeittain raportoitujen tulosten osalta tulee huomioida, että yksittäisten tarkastuskäyntien lukumäärä ei ole yhtä korkea. Jos tarkastuskäynti kohdistuu useampaan eläinlajiin, se raportoituu eläinlajeittain tarkasteltuna useampana tarkastuksena.

Taulukko 5. Epäilyyn perustuvissa tarkastuksissa tehdyt toimenpiteet eläinlajeittain 2021

Eläinryhmä	Kiellot ja määräykset ¹		Kiireelliset toimenpiteet ¹	
	kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista
Tuotantoeläimet	1052	38	114	4
Lemmikkieläimet	1379	27	543	11
Muu eläin tai määrittelemätön	46	38	17	14
Yhteensä	2477	31	674	9

¹ Tarkastuskäynti raportoituu useampaan kertaan, jos kohteessa on useampia eri eläinlajeja, joihin toimenpiteet kohdistuvat.

3.2 Puutteiden analyysi

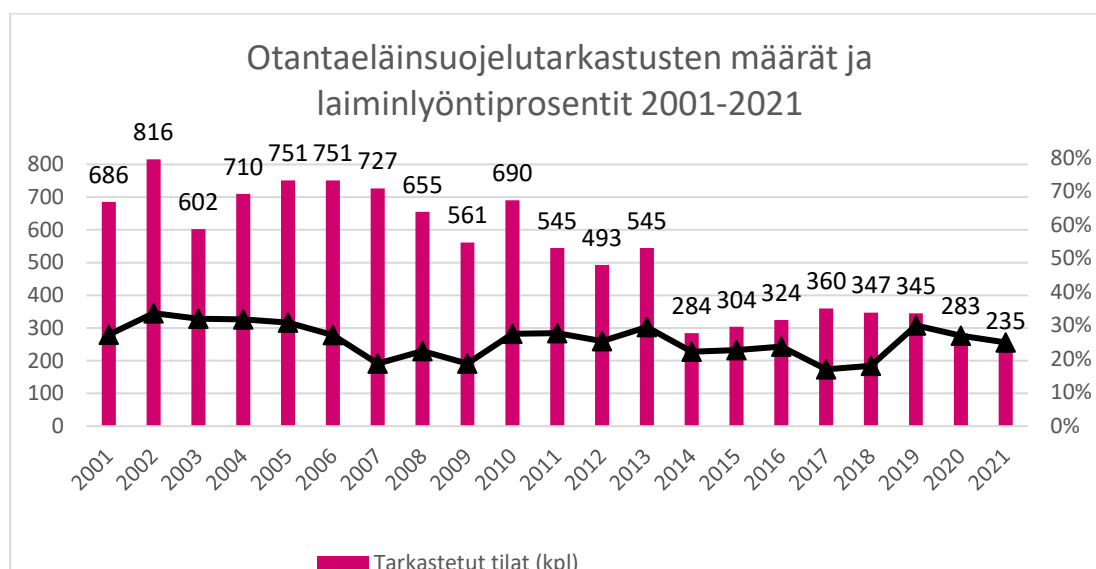
Tuotantoeläintilojen otantatarkastukset

Tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa sellaisten tilojen osuus, joilla oli laiminlyöntejä (25 %), laski hieman edellisestä vuodesta (27 %) (Kaavio 1). Nauta-, sika- ja broileritiloilla laiminlyöntien osuudet vähenivät, kun taas lammas-, munintakana- ja turkistiloilla ne kasvoivat. Alueellisessa vertailussa suhteellisesti eniten laiminlyöntejä todettiin Itä-Suomessa ja Ahvenanmaalla, vähiten Lapin aluehallintovirastossa. Muiden Avien välillä ei ollut mainittavia eroja.

Valvontatulosten tilastollisen analyysin mukaan riskiotanta toimi hyvin. Riskiotantaan kuuluvilla tiloilla oli suurempi riski laiminlyönneille (28 %) kuin satunnaisesti valituilla tiloilla (18 %). 98 tilan valvonnassa käytettiin täydentävien ehtojen valvonnan eli myös muiden kuin eläinten hyvinvoinnin sektoreiden painotuksia. Eläinten hyvinvoinnin riskiotanta toimi täydentävien ehtojen riskiotantaa paremmin. Verrattaessa eläinten hyvinvoinnin riskiotantaa satunnaisotantaan, riskiotanta toimi tilastollisesti merkitsevästi paremmin (35 % riski, 18 % satunnainen). Myös täydentävien ehtojen riskiotanta (22 %) toimi satunnaisotantaa paremmin, mutta ero ei ollut tilastollisesti merkitsevää.

On hyvä huomioida, että pienellä otoskoolla ei ole realistista eikä tarkoituksenmukaista etsiä tilastollisesti merkitseviä eroja. Myös sattumalla voi tällöin olla merkittävä vaikutus tuloksiin. Tämän vuoksi tulosten tilastollinen analyysi tehtiin vain nauta- ja sikatiloille.

Kaavio 1. Tarkastettujen tilojen lukumäärä vuosina 2001-2021 ja niiden tilojen osuus, joilla havaittu laiminlyöntejä

Tarkastetuista *nautatiloista* 28 prosentilla havaittiin laiminlyöntejä. Tämä on hieman vähemmän kuin vuotta aiemmin (30 %). Kaikista naudoilla havaituista laiminlyönneistä 30 % todettiin vasikoilla (2020 32 %, 2019 30 %). Vasikoiden pidon yleisimmät laiminlyönnit ovat kohdistuneet vuodesta toiseen pääosin pitopaikan puhtauteen ja turvallisuuteen sekä tilavaatimuksiin. Vuonna 2021 vasikoilla ei ollut asianmukaista, puhdasta ja kuivaa makuupaikkaa 8 tilalla, 10 tilalla oli laiminlyöntejä ulkotarhan turvallisuudessa ja kuivana pysymisessä, 5 tilalla eivät pitopaikan rakennukset ja laitteet olleet hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia ja 5 tilalla eläinten terveydestä, yleisestä hyvinvoinnista ja puhtaudesta ei huolehdittu riittävästi.

Vanhemmilla naudoilla (yli 6 kuukautta) yleisimmät laiminlyönnit koskivat edellisen vuoden tapaan pitopaikan turvallisuutta ja puhtaana pitoa sekä eläinten hyvinvoinnista huolehtimista. Tilojen ja laitteiden puhtaudesta ja desinfioinnista ei huolehdittu riittävästi 9 tilalla (6 %) ja 12 tilalla (8 %) pitopaikan rakennusten ja laitteiden ei todettu olevan hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. 9,5 %:lla tarkastetuista tiloista (15 tilaa) naudoilla ei ollut puhdasta ja kuivaa makuupaikkaa (vuonna 2020 16 %). 18 tilalla oli laiminlyöntejä ulkotarhan turvallisuudessa ja kuivana pysymisessä ja 8 tilalla, joilla naudat olivat ympärivuotisesti ulkona, säänsuojan makuualue ei pysynyt riittävän kuivana. Sairastuneista ja vahingoittuneista naudoista ei huolehdittu asianmukaisesti kuudella tilalla ja eläinten terveydestä, yleisestä hyvinvoinnista ja puhtaudesta ei huolehdittu 13 tilalla (8 %). Sorkkahoitoon liittyviä puutteita oli 6 % tiloista eli saman verran kuin edellisinä vuosina (2020 5,5 %, 2019 5 %). Ruokinnassa ja juotossa havaittiin puutteita kuten edellisinäkin vuosina. Nautojen saatavilla ei ollut päivittäin riittävästi vettä 7 tilalla (2020 11 tilaa), neljällä tilalla naudat eivät saaneet riittävästi niille sopivaa rehua ja kuudella tilalla rehu ja juomavesi eivät pysyneet puhtaina. Yhdelläkään tilalla ei havaittu nyt kytkettynä pidettävien lehmien ja hiehojen laidunnus- tai jaloittelutarhavaatimuksen laiminlyöntejä (4 tilaa vuonna 2020). Neljällä tilalla todettiin, ettei tilalla ollut riittävästi henkilökuntaa. Suurin osa sekä vasikoilla että aikuisilla naudoilla havaituista laiminlyönneistä kohdistui edelleen suoraan eläinten hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin, sillä kirjanpidon puutteiden osuus kaikista epäkohdista oli 3,5 % (2020 4 %).

Valvontatulosten tilastollisen analyysin mukaan nautatilojen riskiotanta toimi hyvin, sillä satunnaisotannalla ja erityyppisillä riskiotannoilla oli lähes tilastollisesti merkitsevää

eroa laiminlyönnin riskin suhteen. Eläinten hyvinvoinnin riskeillä valituilla tiloilla oli laiminlyöntejä eniten (35 %, ero satunnaisotantaan lähes merkitsevä), seuraavaksi eniten täydentävien ehtojen riskeillä valituilla tiloilla (27 %) ja vähiten satunnaisotannalla valituilla tiloilla (19 %). Huomioitaessa sekä eläinten hyvinvoinnin että täydentävien ehtojen riskeillä valvotut tilat, joissa painotetaan myös muita kuin eläinten hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, ero satunnaisten (19 %) ja riskiotannalla (32 %) valittujen tilojen välillä pienehi hieman.

Nautatilojen riskiperusteisessa valvonnassa käytettiin useita aiempien valvontatulosten analyysien perusteella valittuja riskitekijöitä. Tiloilla, joilla on ollut aiempia eläinsuojelusäädösten rikkomuksia, puutteita (50 %) oli tilastollisesti lähes merkitsevästi useammin kuin jos aiempia laiminlyöntejä ei ollut (28 %). Mikäli tilalla oli puutteita viimeisimmässä merkinnän ja rekisteröinnin valvonnassa, havaittiin laiminlyöntejä (54 %) enemmän kuin jos merkinnän ja rekisteröinnin puutteita ei ole ollut (31 %), mutta ero ei ollut tilastollisesti aivan merkitsevä.

Käytetyllä menetelmällä valittiin otokseen tilat, joilla oli eniten riskipisteitä. Mitä enemmän tila on saanut eläinsuojeluvälvön riskipisteitä, sitä useammin niillä havaittiin laiminlyöntejä. Ero ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä.

Osalla riskipisteen tietystä tekijästä saaneilla tiloilla oli enemmän laiminlyöntejä kuin jos tila ei ollut riskipistettä saanut, mutta löytyi myös huomattavasti vähemmän toimivia riskitekijöitä. Kuitenkin todennäköisesti pienestä tilamäärästä johtuen, erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Nautojen lukumäärällä, kadonneilla tai tilalla teurastetuilla naudoilla, ilmoitusviiveillä, ensisijaisen viljelijän iällä tai tilan juridisella muodolla ei ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta valvontatulokseen. Myöskään sillä, että eläinten hyvinvointikorvausta (EHK) hakeneelle tilalle ei ole tukea myönnetty tai että tilaa ei ole valvottu EHK:ssa, ei ollut vaikutusta valvontatulokseen. Hakijan osoitteen sijainti eri paikkakunnalla kuin eläimen pitopaikkakunta tai tilan pääasiallinen ilmoitusreitti nautarekisteriin ei vaikuttanut valvontatulokseen.

Tilanteissa, joissa tarkastettu asia on täyttänyt lainsäädännön vaatimuksen, mutta eläinten hyvinvointia olisi tarpeen edistää, tilalle voidaan antaa eläinsuojelulain mukaisia neuvoja tilanteen parantamiseksi. Näillä tiloilla oli merkitsevästi suurempi riski laiminlyönnille.

Tarkasteltaessa eläintyyppisiä naudoilla, ero eri eläintyyppien (emolehmät, lypsylehmät ja muut) välillä oli tilastollisesti lähes merkitsevä. Suhteellisesti eniten laiminlyöntejä oli emolehmillä (38 %).

Lammastiloilla laiminlyöntien osuus nousi hieman edellisvuodesta (16 → 19 %). Tilaa kohti laskettuna laiminlyöntejä oli kuitenkin keskimäärin vain 1,1 (2,9 vuonna 2020). Mikään yksittäinen laiminlyönti ei korostunut tällä kertaa. Kirjanpidon puutteita havaittiin yhteensä kolme niillä tiloilla, joilla oli laiminlyöntejä (7).

Kaikki lammastilat, joilla havaittiin laiminlyöntejä, kuuluivat riskiotantaan. Tilojen epätasaisesta jakautumisesta johtuen ero ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä.

Otannassa käytettiin useita samoja riskipistetekijöitä kuin naudoilla, mutta myös eläinlajeihin liittyviä tekijöitä, kuten rotu sekä teuras- ja kilipalkkioiden hakeminen. Osalla riskipisteen tietystä tekijästä saaneilla tiloilla oli enemmän laiminlyöntejä kuin jos tila ei ollut riskipistettä saanut, mutta tilojen pienestä lukumäärästä johtuen tulosten tarkempi tutkiminen ei ollut mahdollista.

Eläinsuojelutarkastuksessa voidaan tarkastetun asian todeta olevan kunnossa, mutta toimijan silti tarvitsevan eläinsuojelulain mukaisia neuvoja, jotta eläinten hyvinvointi voidaan turvata myös jatkossa. Valvontatulosten tilastollisessa analyysissä lammastiloilla, joille oli annettu eläinsuojelulain mukaisia neuvoja, havaittiin merkittävästi enemmän laiminlyöntejä (47 %) kuin tiloilla, jotka neuvot eivät ole tarvinneet (4 %).

Kahdella neljästä tarkastetusta *turkiseläintilasta* havaittiin yhteensä kolme puutetta. Kahdella tilalla ei lääkinnällisestä hoidosta pidetty kirjaa ja yksi laiminlyönti liittyi sopivaan pureskelu- ja virikemateriaaliin. Vuonna 2020 tarkastetuilla turkiseläintiloilla (7 tilaa) ei havaittu puutteita ollenkaan, sitä aiempina seitsemänä vuonna laiminlyöntejä on esiintynyt 25 % - 66 % tarkastetuista turkistiloista. Vuonna 2021 turkistilojen valvonta kohdennettiin kettu- ja supikoiratiloille, sillä koronariskin vuoksi valvonnassa pyrittiin välttämään minkkitiloja. Tilat valittiin tietyiltä alueilta satunnaisesti.

Niiden *sikatilojen* osuus, joilla havaittiin laiminlyöntejä (4 tilaa), väheni edelleen kahteen edelliseen vuoteen verrattuna (41 → 25 → 17 %). Tilaa kohti laskettuna laiminlyöntejä oli keskimäärin 1,5, mikä on selvästi vähemmän kuin vuotta aiemmin (7,8). Mikään yksittäinen laiminlyönti ei korostunut tällä kertaa. Useina vuosina havaittuja kirjanpidon puutteita ei ollut nyt ollenkaan.

Yhdellä broileritilalla 12 tarkastetusta (8 %) raportoitiin laiminlyönti. Kasvatusosastoissa käytetty kasvatustiheys ylitti niille sallitun tiheyden.

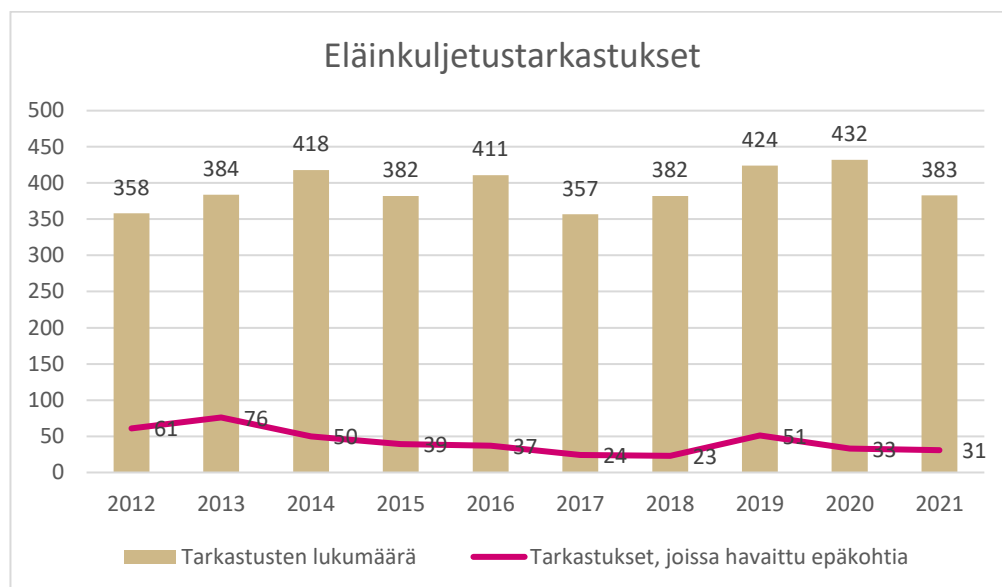
Munivien kanojen pitopaikkoja tarkastettiin kolme. Yhdellä tilalla (häkkikanala) ei ollut pehkuja nokkimista ja kuopimista varten.

Havaittaessa säännöstenvastaista toimintaa viranomaisen tulee ryhtyä toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi. Vuonna 2021 tiloille tehtävissä otantatarkastuksissa viranomaisen antoi kieltoja, määräyksiä tai ryhtyi kiiretoimenpiteisiin 63 %:ssa tapauksista, joissa laiminlyöntejä havaittiin. Luku on laskenut edellisestä vuodesta (71 %), mutta alueelliset erot olivat suuria (0-100 %). Suhteellisesti eniten eläinsuojelulain mukaisia kieltoja tai määräyksiä laiminlyöntitapauksissa annettiin Etelä-Suomen (100 %) ja Itä-Suomen (84 %) aluehallintovirastoissa. Ahvenanmaalla sekä Lapin aluehallintovirastoissa määräyksiä tai kieltoja ei annettu mutta toisaalta tiloja, joilla laiminlyöntejä havaittiin, oli vähän. Eläinsuojelullisia neuvoja annettiin 44 %:lle tarkastetuista tiloista, joilla oli eläimiä.

Eläinkuljetusten tarkastukset

Eläinkuljetuksissa laiminlyöntien osuus (8 %) tarkastuksissa oli aiempien vuosien tasolla. Epäkohtia todettiin yhteensä 31 kuljetuksessa 383:sta ja yksittäisiä epäkohtia havaittiin kaikkiaan 49 kappaletta. Epäkohdat olivat pitkälti samoja kuin edellisinäkin vuosina. Eniten havaittiin puutteita kuljetusasiakirjoihin, kuljettajien pätevyystodistuksiin ja eläinkuljettajalupiin liittyvissä vaatimuksissa (29 kpl, joka on 59 % kaikista havaituista). Toiseksi eniten yksittäisiä epäkohtia ilmeni kuljetusvälineen kunnossa ja turvallisuudessa sekä pitkien kuljetusten lisävaatimusten noudattamisessa (9 kpl). Kolmanneksi eniten puutteita havaittiin kuljetuskäytännöissä ja tilavaatimusten noudattamisessa (7 kpl). Lopetusvälineitä ei ollut saatavilla kolmessa kuljetuksessa ja yhdessä siipikarjakuljetuksessa oli kuljetuskunnottomia lintuja.

Kaavio 2. Kaupallisten kuljetusten eläinsuojelutarkastukset 2012-2021

Vuonna 2021 eläinkuljetustarkastuksia pyydettiin kohdentamaan myös hevosten ja välityseläinten kuljetuksiin. Hevoskuljetuksia tarkastettiin yhteensä 24 kpl, joista 12:ssa havaittiin epäkohtia. Epäkohtien osuus hevospelastuksissa oli siis 50 %. Yhdessä kuljetuksessa oli irtotavaroita hevosten kuljetustilassa ja kuljetusvälineen eläinkuljetusmerkintä oli puutteellinen ja muut epäkohdat olivat luvan, pätevyystodistuksen tai kuljetusasiakirjojen puuttumisia.

Porojen kuljetuksia tarkastettiin teurastamoissa sekä kuljetuksen lähtöpaikassa eli siellä missä eläimet lastataan kuljetusvälineeseen. Yhteensä tarkastettiin 14 kuljetusta, joista yhdessä todettiin laiminlyöntejä (7 %). Kuljetuksessa ei ollut lopetusvälineitä mukana ja kuljetusasiakirjoissa oli puutteita. Välityseläinkuljetuksia tarkastettiin 22 kpl ja yhdessä kuljetuksessa ei ollut juottojärjestelmässä vettä ja kuljettajan selvityksen mukaan vasikat oli juotettu lepotauon aikana.

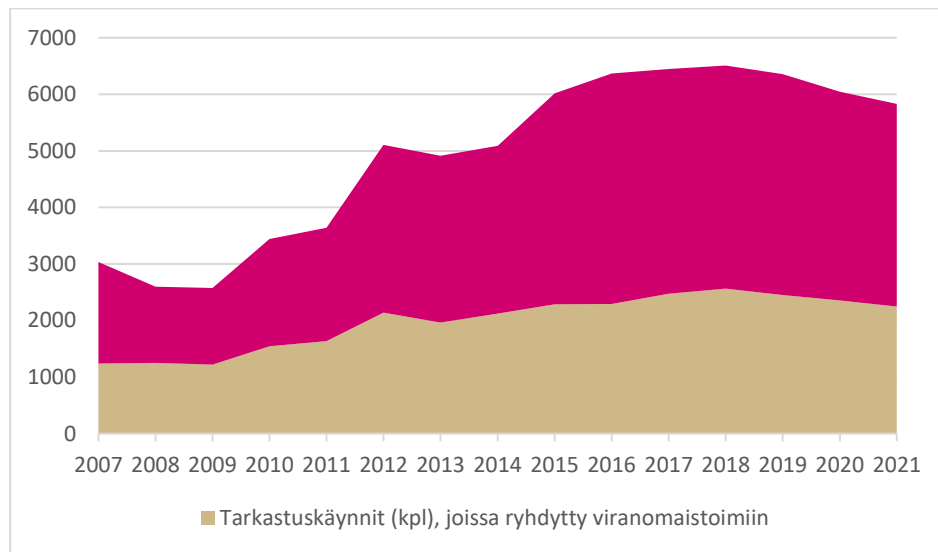
Viranomaisen teki hallinnollisia toimenpiteitä harvemmin kuin edellisinä vuosina. Kaupallisten eläinkuljetusten tarkastuksissa hallinnollisiin toimenpiteisiin ryhdyttiin noin 13 %:ssa (21 % 2020, 35 % 2019, 43 % 2018) tarkastuksista, joissa oli havaittu laiminlyöntejä. Niissä 27 laiminlyöntitapauksessa, joissa viranomaisen ei tehnyt hallintopäätöstä loppuun, oli 10:ssä ryhdytty hallinnollisiin toimenpiteisiin ja kuuleminen oli tulosten hakemisen vaiheessa kesken. Laiminlyöntitarkastuksissa (31 kpl) annettiin 26 tapauksessa neuvoja laiminlyöntien saattamiseksi kuntoon.

Edelleen asiakirjoihin liittyvät puutteet aiheuttivat eniten laiminlyöntejä. Suoranaisesti eläinten hyvinvointiin vaikuttavia olivat kuljetusvälineen kuntoon ja juottojärjestelmiin liittyvät puutteet sekä kuljetuskunnottomien lintujen havaitseminen. Kuljetusvälineeseen liittyvistä puutteista suurin yksittäinen oli eläinkuljetuksesta kertovan merkinnän puuttuminen, mikä vaikuttaa eläinten hyvinvointiin välillisesti, jos muut liikenteessä liikkujat eivät tunnista autoa eläinkuljetusvälineeksi.

Epäilyyn perustuvat tarkastukset

Viranomaistoimenpiteisiin johtaneiden tarkastuskäyntien määrä on vuodesta 2010 lähtien noussut (1500 kpl) ja oli vuonna 2021 2248 kpl, mutta tarkastuskäyntien kokonaismäärän kasvusta johtuen toimenpiteiden suhteellinen osuus on hieman pienentynyt (Kaavio 3). Merkille pantavaa on kuitenkin, että samaan aikaan kiireellisten toimenpiteiden osuus kaikista viranomaistoimenpiteistä on kasvanut. Vuonna 2010 14 prosenttia tehdyistä toimenpiteistä oli kiireellisiä, kun vuonna 2019 osuus oli 25 prosenttia ja vuonna 2021 23 %. Vastaavasti kieltojen ja määräysten osuus kaikista tehdyistä toimenpiteistä on samalla ajanjaksolla pienentynyt 86 prosentista 77 prosenttiin. Lemmikkieläimiin kohdistuneiden tarkastusten määrän kasvu selittänee kiireellisten tapausten määrän kasvun.

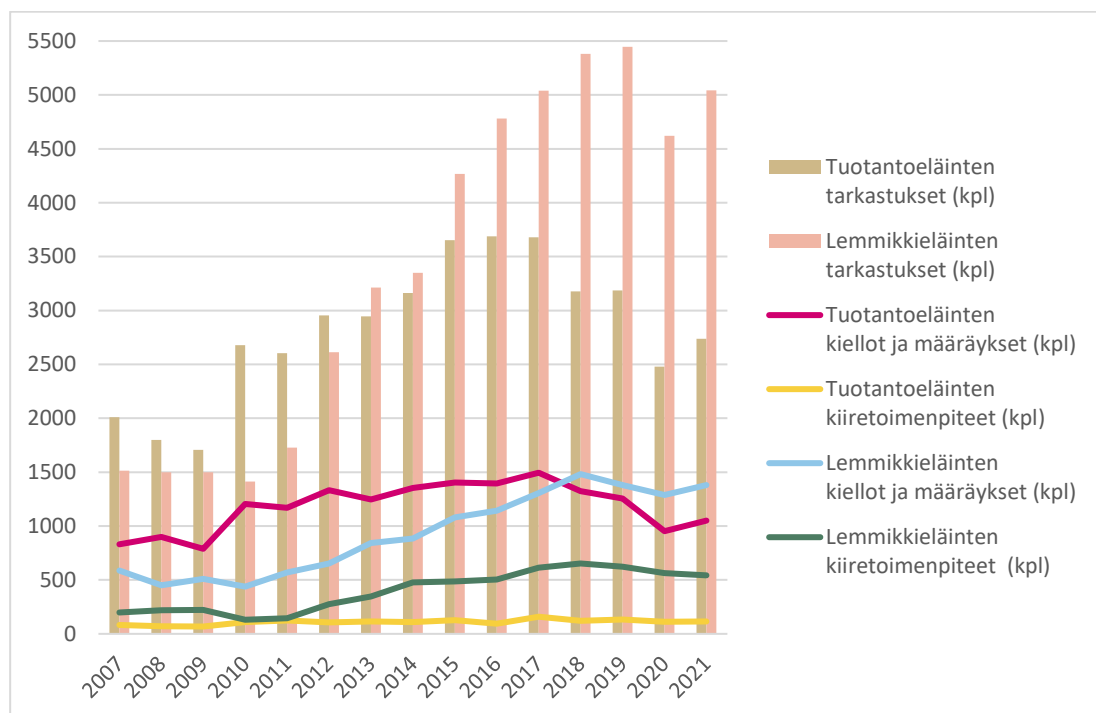
Kaavio 3. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastuskäynnit 2007 - 2021

Eläinlajikohtaisesti raportoituna tarkastuksista suurin osa on viime vuosina kohdistunut lemmikkieläinlajeihin (Kaavio 4). Tuotantoeläinlajeiden tarkastusten määrä ei ole kasvanut vuoden 2015 jälkeen. Tarkastuskäyntien kokonaismäärän kasvu viime vuosina johtuukin suurelta osin lemmikkieläimiin kohdistuneiden tarkastusten määrän kasvusta.

Tuotantoeläinlajeihin kohdistuneissa tarkastuksissa on 2010-luvulla annettu kieltoja tai määräyksiä 38–45 %:ssa tarkastuksista ja ryhdytty kiireellisiin toimenpiteisiin 3–5 %:ssa tarkastuksista. Vuonna 2021 kieltoja ja määräyksiä annettiin 38 % tarkastuksista ja 4 % tarkastuksista ryhdyttiin kiireellisiin toimenpiteisiin. Lemmikkieläinlajeiden tarkastuksissa 2010-luvulla kieltoja tai määräyksiä on annettu 24–33 %:ssa tarkastuksista, kun taas kiireellisiin toimenpiteisiin on ryhdytty 8–14 %:ssa tarkastuksista. Vuonna 2021 kieltoja ja määräyksiä annettiin 27 % tarkastuksista ja 11 % tarkastuksista ryhdyttiin kiireellisiin toimenpiteisiin.

Kaavio 4. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset 2007 - 2021 eläintyypeittäin

Tarkempaa tietoa havaituista laiminlyönneistä ei ole pystytty nykyisellä tietojärjestelmällä raportoimaan. Tilanteen toivotaan parantuvan lähivuosina, kun uusi rakenteilla oleva valvontasovellus saadaan tältäkin osin käyttöön.

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvonta

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvonnan määrälliset tavoitteet saavutettiin aikataulussa. Osa valvontaan valituista tiloista oli lopettanut kotieläintuotannon.

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointivalvontaan tulee tiloja myös perusotannon ulkopuolelta, jos eläinsuojelutarkastuksen tai muun viranomaisvalvonnan yhteydessä havaitaan eläinsuojelusäädösten laiminlyönnejä.

Puutteista aiheutuvat riskit

Vaikka lainsäädännön asettamia vähimmäisvaatimuksia eläimen pidolle ei voida suoraan käyttää eläimen tosiasiallisen hyvinvoinnin määrittelyyn, vaarantavat laiminlyönnit eläinten hyvinvoinnin. Lievemmissä laiminlyönneissä eläinten hyvinvointi vaarantuu erityisesti tilanteissa, joissa laiminlyönti on laajaa ja koskettaa useita eläinyksilöitä. Tällaisena ongelmana voidaan pitää esimerkiksi nautojen/vasikoiden vuodesta toiseen toistuvia tilavaatimuksiin sekä pitopaikkojen puhtaanapitoon liittyviä puutteita.

Vakavimman yksittäisen eläinten hyvinvointiin kohdistuvan riskin muodostavat karkeat säännösten noudattamatta jättämiset, jotka usein johtavat eläinsuojelulain mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin. Kyse on yksittäistapauksista, mutta laiminlyönnin kohteena voi kuitenkin olla useita eläimiä. Otantaan perustuvissa tarkastuksissa kiireellisiä toimenpiteitä aiheuttavia laiminlyönnejä ei havaittu. Epäilyyn perustuvissa tarkastuksissa kiireellisiin toimiin sen sijaan ryhdytään suhteellisen usein.

Puutteiden syyt

Yksittäistä selvää syytä säännöstenvastaisuuksien löytymiseen ei ole olemassa, vaan kyse on monitahoisista tekijöistä ja ne vaihtelevat eri eläinlajien välillä. Yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta puutteet tuotantoeläinten pidossa eivät johdu toimijoiden tietämättömyydestä tai ammattitaidon puutteesta. Tyypillisiä syitä voivat olla muun muassa turtuminen omiin toimintatapoihin, oman jaksamisen väärinarviointi, säännösten noudattamisen kalleus (rakennuskustannukset yms.) sekä alan lisääntyneet tuottavuusvaatimukset. Myöskään uusia lakisääteisiä vaatimuksia koskevien siirtymäaikojen päättymiseen ei aina osata varautua riittävän ajoissa. Lemmikkieläinten ja lemmikkeinä pidettävien tuotantoeläinten pidossa tietämättömyyden vaikutus on suurempi. Vakavissa eläinsuojelutapauksissa taustalla on usein myös toimijoiden uupumusta sekä sosiaalisia ja mielenterveydellisiä ongelmia. Osassa tapauksista voidaan myös havaita, että valvonnassa ei aina ole käytetty riittävän tehokkaita keinoja, kuten kieltoja ja määräyksiä, uhkasakkoa tai teettämishakua puututtaessa säännösten noudattamatta jättämiseen.

4 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Ruokavirasto on viime vuosien aikana tehnyt teurastamoihin erillisiä eläinsuojeluvalvonnan arviointi- ja ohjauksikäyntejä, joiden tavoitteena on arvioida teurastamon viranomaisvalvonnan vaatimuksenmukaisuutta, toimivuutta ja tehokkuutta. Vuosille 2020 ja 2021 suunnitellut eläinsuojeluvalvonnan arviointi- ja ohjauksikäynnit jäivät vallitsevan koronatilanteen johdosta tekemättä, sillä epidemiatilanteessa vältettiin ulkopuolisten käyntejä teurastamoissa. Eläinsuojeluvalvontaa arvioitiin kuitenkin osana laajempaa teurastamovalvonnan toimivuutta koskevaa arviointia ja ohjausta, jota suoritettiin etäyhteydellä.

Kaksi aluehallintovirastoa raportoi tehneensä ympäristöterveydenhuollon arviointi- ja ohjauksikäynnin paikalliseen valvontayksikköön

5 ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET

5.1 Toimijoiden säädöstentuntemuksen varmistaminen

Vuoden aikana Ruokavirasto julkaisi totuttuun tapaan tiedotteita, joissa kerrottiin muun muassa edellisen vuoden valvontatuloksista ja tulevan vuoden muutoksista. Viestintään käytettiin myös suoraan tuottajille suunnattuja kirjeitä, oppaita (mm. viljelijäopas ja opas kirjanpito vaatimuksista) sekä internet-sivuilla julkaistuja eläinlajikohtaisia vaatimuslistoja. Myös Ruokaviraston nettisivujen ”uutisnotot” olivat aktiivisessa käytössä. Lisäksi käytössä oli Ruokaviraston extranet Pikantti.

Ruokavirasto osallistui aktiivisesti noin kuuteenkymmeneen sekä viranomaisia että eri alojen toimijoita koskevaan sidosryhmätapaamiseen, toimien myös useiden tilaisuuksien järjestäjänä. Sidosryhmätapaamiset käsittelivät mm. kanojen, broilereiden, sikojen, hevosten, eläintarhojen sekä täydentävien ehtojen valvonnan linjauksia ja suunnittelua sekä eläinten hyvinvointia tukevien toimenpiteiden pohdintaa. Tilaisuuksissa käsiteltiin myös eläinten suojelua kuljetusten aikana. Myös osa aluehallintovirastoista koulutti toimijoita eläinten hyvinvointiin liittyvistä vaatimuksista.

Ruokavirasto on osallistunut ja vaikuttanut eläinten hyvinvointikeskuksen (EHK) kanssa tehtävään yhteistyöhön johtoryhmätyöskentelyn kautta sekä osallistamalla yhteistyöhön, jonka avulla toimijoille voidaan tarjota tietoa nykyaikaisista eläinten tuotantotavoista ja eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi Ruokavirasto toimii yhdessä aluehallintovirastojen kanssa aktiivisesti sekä tuotantoeläinten että seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnissa, joissa molemmissa on jäsenenä kattavasti myös elinkeinon, järjestöjen ja tutkijoiden edustajia.

Yhteistyö pohjoismaisten viranomaisten kanssa jatkui eläinperäisten hyvinvoinnin mittareiden kehittämiseksi valvontaan (NMDD-projekti). Vuonna 2020 sikojen puhtautta koskevat kriteerit lisättiin valvontaohjeeseen. Työ jatkui vuonna 2021 ja muut sikoja ja lampaista koskevat kriteerit saatiin valmiiksi, ja lampaiden puhtautta koskevat kriteerit lisättiin valvontaohjeeseen. Kansainvälistä viranomaisyhteistyötä jatkettiin myös osallistamalla muun muassa sikojen ja siipikarjan hyvinvointia ja valvontaviranomaisten koulutusta käsitteleviin EURCAW:in työpajoihin sekä OIE:n Coordination Working Group- Animal Welfare - työryhmään.

5.2 Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet

Valvonnan yhdenmukaisuutta ja laatua kehitettiin kouluttamalla valvontaviranomaisia sekä tiedottamalla ja kehittämällä valvontaohjeita. Vuoden aikana pidettiin läänineläinlääkäreille kaksi perinteistä koko päivän mittaista koulutustilaisuutta eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyen. Koulutuspäivillä annettiin palautetta edellisen vuoden valvonnan raportoinnista ja valvontatuloksista sekä kehitettiin, tehostettiin ja yhtenäistettiin valvontakäytäntöjä ja tiedotettiin muutoksista seuraavan vuoden valvonnoissa. Lisäksi kerrottiin ajankohtaisista eläinten hyvinvointiin ja valvontaan liittyvistä asioista. Otantaan perustuvista eläinsuojelutarkastuksista ja täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin tarkastuksista vastaaville läänineläinlääkäreille järjestettiin perinteisten kahden päivän mittaisen keskustelu- ja koulutustilaisuuksien lisäksi kaksi lisäkoulutuspäivää, joissa paneuduttiin erityisesti täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin vaatimuksiin.

Koulutustilaisuuksista sovitaan edellisen vuoden lopulla ja läänineläinlääkärit voivat vaikuttaa koulutuspäivien sisältöön. Koulutuksissa kerätään osallistujien nimilista, mutta tilaisuuksien osallistumisaktiivisuutta ei erikseen seurata. Käytännössä kuitenkin kaikki läänineläinlääkärit osallistuvat koulutuksiin useamman kerran vuodessa. Läänineläinlääkärit puolestaan kouluttavat alueensa kunnaneläinlääkäreitä. Koulutusten vaikuttavuus näkyy tehostuneena ja yhdenmukaisempana valvontana.

Koko eläinsuojeluvallontaketjulle eli sekä käytännön eläinsuojeluvallontaa tekeville tahoille kuten virkaeläinlääkäreille ja poliiseille ja myös käräjä- ja hallinto-oikeuksille, syyttäjänvirastoille sekä oikeusrekisterikeskukselle suunnattu viranomaisten eläinsuojelupäivää pidettiin koronapandemian takia virtuaalisena. Tilaisuuteen osallistuikin ennätyksellisesti noin 300 kuulijaa.

Ruokavirasto jatkoi teurastamoita valvovien viranomaisten säännöllistä ohjausta ja koulutusta. Teurastamojen tarkastuseläinlääkäreitä ohjattiin ja koulutettiin eläinten hyvinvoinnin valvonnassa niin teurastamolle saapuvien eläinkuljetusten kuin teurastamon alueella tehtävän eläinsuojeluvallontan osalta. Erityisesti panostettiin uusien tarkastuseläinlääkärien perehdyttämiseen. Myös aluehallintovirastot ovat tehostaneet Ruokaviraston tukemana ohjaustaan teurastamoissa.

Aluehallintovirastojen yhtenä valvonnan painopisteenä oli epäilyyn perustuvan eläinsuojeluvalvonnan tehostaminen kunnissa. Aluehallintovirastot raportoivat järjestäneensä koulutuksia alueensa virkaeläinlääkäreille eläinten terveyden ja hyvinvoinnin alalta. Suurella osalla aluehallintovirastoista oli yhteistyötä myös muiden alueen valvontaketjun viranomaistahojen kanssa. Ruokavirasto oli yhtenä puhujana Etelä-Suomen aluehallintoviraston järjestämässä eläinsuojelupäivässä, johon osallistui läänin- ja kunnaneläinlääkäreitä myös muiden aluehallintovirastojen alueilta

Viranomaisten lisäksi Ruokavirasto on omalta osaltaan kouluttanut vuosittain eläinlääketieteen opiskelijoita, jotka ovat potentiaalisia tulevia virkaeläinlääkäreitä. Eläinsuojelulainsäädännön yleisten vaatimusten ja hallintomenettelyjen lisäksi opiskelijoita on perehdytetty vuonna 2021 tarkemmin muun muassa siipikarjan lopetusta ja teurastusta koskeviin vaatimuksiin.

Eläinten hyvinvoinnin valvontamenettelyt otantaan perustuvien eläinsuojelutarkastusten osalta on kuvattu vuosittain päivitettävässä eläinsuojelutarkastusohjeessa sekä Eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa ohjelmassa (EHO). Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten menettely puolestaan on esitetty eläinsuojelulainsäädännön lisäksi EHOssa.

Taulukko 6. Viranomaisille ja toimijoille annettu ohjeistus

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ohjeet toimijoille	9	9	9	3	1	1					
- päivitetyt, kpl	6	9		3							
- uudet, kpl	3				1	1			1		
Ohjeet viranomaisille	6	9	13	6	6	3					
- päivitetyt, kpl	2	7	3	3	3	3	2	3	3	2	3
- uudet, kpl	4	2	1	3	3		1				

6 VALVONNAN RESURSSIT

Aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelun keräämän tiedon mukaan aluehallintovirastojen yhteenlaskettu eläinten hyvinvoinnin valvontaan käyttämä työaika vuonna 2021 oli yhteensä noin 21 henkilötyövuotta (2020 noin 18 htv, 2019 noin 25 htv, 2018 noin 23 htv).

Tällä hetkellä kunnan valvontaeläinlääkärien virkoja on perustettu 81,5 kpl (2021 76,5 kpl, 2020 74,5 kpl, 2019 70 kpl, 2018 68 kpl, 2017 65 kpl), joissa hoidetaan noin 73,4 henkilötyövuoden verran valtion valvontatehtäviä (2021 noin 69 htv, 2020 noin 64 htv, 2019 noin 60 htv, 2018 56 htv, 2017 54 htv). Tästä pelkkään eläinsuojeluvalvontaan käytettiin viime vuonna noin 60,5 htv:tä (2020 58 htv, 2019 noin 61 htv, 2018 noin 49 htv). Raportin kirjoittamisen aikaan 14 virassa ei kuitenkaan vielä ole viranhaltijaa. Vuonna 2022 täysiaikaisesti valtion tehtäviä hoitavia valvontaeläinlääkäreiden virkoja on yhteensä 56 kpl (2021 42, 2020 37, 2019 34 kpl). Valvontaeläinlääkäriin virka puuttuu kahdesta valvontayksiköstä (Oulunkaari, Inari).

7 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN

Eryityisesti tulevina vuosina tarvitaan koko valvontaketjun panostusta uuden eläinten hyvinvointilain toimeenpanoon sekä eläinsuojeluvalvonnan muihin mahdollisiin muutoksiin. Lisäksi täydentävien ehtojen valvontakokonaisuuteen ja CAP-uudistuksen valmisteluun liittyviä töitä jatketaan.

Valvonnan vaikuttavuuden varmistamiseksi tullaan eläinsuojeluvalvonnan kohdentamista edelleen jatkamaan ja syventämään. Vuonna 2017 aloitettua käytäntöä, jossa valvonnoissa painotetaan vuosittain päätettävää tiettyä eläinlajia, tullaan jatkamaan. Käytännössä painotetun eläinlajin tiloja valvotaan kyseisenä vuonna aiempaa enemmän ja myös kohdennukset vaihtelevat vuosittain eläinlajin mukaan. Kokonaisvalvontamäärä ei kuitenkaan kasva sillä vastaavasti muita tuotantoeläinlajeja valvotaan määrällisesti vähemmän. Tulevaisuudessa tullaan myös testaamaan satunnaisesti valittujen tilojen osuuden lisäämistä eri eläinlajeilla tietyin väliajoin, jotta saadaan parempaa yleiskuvaa eläinten hyvinvoinnista Suomessa. Vuonna 2021 painotusta ei koronapandemian vuoksi ollut. Vuonna 2022 valvontaa kohdennetaan erityisesti kanatiloille. Lähitulevaisuuden tavoitteena on hyödyntää nautatilojen riskiperusteisessa valvonnassa muun muassa alkutuotannon hygieniavalvontatietoja, kun valvontatuloksia on alettu tallentamaan riittävän kattavasti uuteen Vati-järjestelmään ja suurin osa tiloista on tarkastettu uusien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi pitkän aikavälin tavoitteena on myös teurastamotietojen hyödyntäminen tilavalvonnoissa (mm. AVlin tehtyjen eläinsuojeluilmoitusten arkistointi teurastamoilla). Vaikka riskien hyvällä kohdistuksella tunnuslukutavoitteeseen ei tulevaisuudessakaan mitä luultavimmin päästä, tullaan riskiperusteista valvontaa kehittämään ja parantamaan myös jatkossa. Tämä auttaa kohdistamaan valvonnan rajalliset resurssit tarkoituksenmukaisella ja tehokkaalla tavalla.

Eläinkuljetustarkastusten kohdentamisen kehittämistä jatketaan yhteistyössä aluehallintovirastojen läänineläinlääkärien kanssa niihin eläinkuljetuksiin, joissa on kohonnut riski eläinten hyvinvoinnin vaarantumiselle.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatietojärjestelmien uudistamista jatketaan edelleen tavoitteena laajentaa järjestelmät myös kunnaneläinlääkärien käyttöön. ELVI-järjestelmä kattaa nykyisellään maatilojen ja eläinkuljetusten otantatarkastukset, eläinlääkärirekisterin sekä teurastamojen lihantarkastuksen kuukausi-ilmoitus-osion. Valvontatietojärjestelmien jatkokehityksen myötä on tarve saada laajemman käyttäjäjoukon lisäksi myös uusia toiminnallisuuksia. Esimerkiksi teurastamoiden valvontatietojen tallentaminen järjestelmään sekä nykyistä monipuolisemmat raportointitoiminnot etenkin epäilyyn perustuvien tarkastusten osalta mahdollistavat muun muassa valvontatulosten analysoinnin ja valvonnan riskiperusteisuuden kehittämisen myös alueellisesti ja paikallisesti entistä tehokkaammin. Samoin valvonnan vaikuttavuutta voidaan seurata nykyistä paremmin, kun järjestelmä mahdollistaa muun muassa korjaavien toimenpiteiden loppuunsaattamisen seurannan nykyistä paremmin. Epäilyyn perustuvien tarkastusten valvontajärjestelmä ELSU on parhaillaan kehitteillä ja uusi järjestelmä on tarkoitus ottaa viranomaiskäyttöön vuoden 2022 aikana. Järjestelmään tullaan lisäämään toimintaa parantavia ominaisuuksia seuraavien vuosien aikana. Vuoden 2021 aikana käynnistyi myös ILMO-hanke, jossa uudistetaan luvanvaraisten toimijoiden rekisteröintiin ja lupien hallinnointiin liittyviä toiminnallisuksia.

Valvonnan yhtenäisyyden varmistamiseksi läänineläinlääkäreiden koulutusta pyritään tulevaisuudessa järjestämään jälleen myös käytännön olosuhteissa maatiloilla. Myös

valvontaan liittyvien linjausten selvittämiseksi pidettäviä ad-hoc-kokouksia jatketaan. Ruokavirasto vastaa läänineläinlääkäreiden koulutuksen järjestämisestä. Läänineläinlääkärit puolestaan kouluttavat ja tukevat alueensa paikallisia viranomaisia.

Valvonnan ohjauksen yhtenä painopisteenä on parantaa eläinten hyvinvoinnin valvontaa tehostamalla epäilyyn perustuvaa valvontaa kunnissa. Virasto ohjaa, ohjeistaa ja kouluttaa jatkossakin tehostetusti eläinsuojeluviranomaisia korjaavien toimenpiteiden tehokkaasta varmistamisesta, jotta todetut eläinsuojelutapaukset eivät pääse pitkittymään ja pahentumaan. Aluehallintovirastoja puolestaan ohjataan huolehtimaan käytännön valvontakoulutuksen järjestämisestä kuntien valvontaeläinlääkäreille ja virkaeläinlääkäreitä ohjataan korjaavien toimenpiteiden tehokkaampaan käyttämiseen.

Elinkeinoon vastuuta eläinten hyvinvoinnin toimenpideohjelmista, eläinten hyvinvointitilanteen analysoinnista sekä toimenpiteistä hyvinvoinnin kehittämiseksi pyritään edelleen lisäämään. Elinkeinoa kannustetaan myös laatimaan hyvän käytännön oppaita, lisäämään hyvinvointitoimenpiteitä terveydenhuollossa sekä kehittämään eläinten hyvinvointia todentavia laatujärjestelmiä.